

Leven lang ontwikkelen voor mijn praktisch opgeleide buurjongen

Louis Polstra

9 oktober 2023

Leven lang ontwikkelen is goed voor de regionale economie, voor het bedrijfsleven en voor de individuele werknemer. Daar zijn de wetenschap en het beleid van overtuigd. Groningse scholen, lokale overheden, werkgevers en vakbonden hebben daarop de handen ineengeslagen in het project Talent in de regio. Op grote schaal wordt onderzoek gedaan hoe scholing, training en coaching kan bijdragen aan het weerbaar en wendbaar maken van Groningse werknemers.ⁱ Maar zitten die werknemers wel op die scholing te wachten? Het antwoord op die vraag hangt af van het opleidingsniveau. De provincie Groningen kent 65% praktisch opgeleide werkenden.ⁱⁱ De cijfers laten zien dat praktisch opgeleide werknemers al jaren minder vaak aan scholing deelnemen dan theoretisch opgeleide werknemers.ⁱⁱⁱ Nu is mijn buurjongen praktisch opgeleid. In gesprekken met hem komt gelijk zijn aversie naar boven met alles wat met school, diploma's en dergelijke te maken heeft. Bovendien redeneert hij, waarom zou hij, het levert hem immers niks op.

Dit deed mij denken aan de Verwachtingentheorie van de Canadese hoogleraar Vroom.^{iv} Het is al een oude theorie uit 1964. Vroom deed onderzoek onder werknemers naar het vergroten van de werkmotivatie. De werkomgeving speelt daarbij een belangrijke rol. De theorie van Vroom houdt in het kort in dat een werknemer verwacht dat hij met zijn inspanningen een bepaald resultaat weet te bereiken. Hij moet daarbij de overtuiging hebben dat hij bij dit resultaat een beloning krijgt. Wat die beloning is, kan per werknemer verschillen, omdat de ene werknemer iets anders waardeert dan de ander. De een heeft liever geld, de ander extra vakantiedagen. Het is daarom goed als bedrijf te achterhalen wat een werknemer waardeert. Kortom, hoe groter de beloning en kleiner de inspanning, hoe groter de motivatie om iets te doen.

Kijken we naar mijn buurjongen dan is de gevraagde inspanning het volgen van een training of cursus, met na afloop als eindresultaat een certificaat. In z'n ogen geen goede deal. Tegenover een grote inspanning met veel stress staat de onzekerheid of hij het certificaat wel behaalt. Hij mag als beloning wat andere taken uitvoeren, waardoor zijn werk afwisselender wordt. En zijn baas en collega's geven hem complimenten en spreken lovend over hem. Maar dat is niet de beloning, die hij waardeert. Hij heeft liever geld. Gewoon 100 euro meer in de maand op de bankrekening. Daar doet hij het voor. Kortom de verwachte beloning staat in zijn geval niet in verhouding tot de benodigde inspanning. Ik vind het dan ook begrijpelijk dat hij niet te motiveren is om naar een training of cursus te gaan.

Vroom biedt ons twee mogelijkheden om mijn buurjongen toch zo ver te krijgen dat hij zich gaat inspannen om zich leven lang te ontwikkelen. Een daarvan is door de inspanning zo klein mogelijk te maken. Mijn buurjongen heeft heel veel moeite met lezen en schrijven, net als vele anderen Nederlanders. Nederland telt immers 2,5 miljoen laaggeletterden. Een training of cursus wordt al snel geassocieerd met lezen en schrijven. Daar ziet hij als een berg tegenop. Zijn eigen leerstrategie is het afkijken van Youtube filmpjes. Maar ook leert hij veel van voordoen door een ervaren collega. Op dit moment waarderen we dergelijke informele leervormen nog relatief weinig. Een uitzondering is het praktijkleren dat in de arbeidsmarktregio Groningen (Werk in Zicht) samen met roc's wordt uitgevoerd.

Een andere mogelijkheid is om de beloning voor hem passend en groot genoeg te maken. Bij mijn buurjongen draait alles om boter bij de vis. Een uitgestelde beloning (een mogelijke, betere baan met meer salaris) is voor hem niet aantrekkelijk genoeg. Voor een werkgever is een salarisverhoging bij iedere scholing niet te betalen. Misschien kan er gedacht worden aan een eenmalige bonus, eventueel te betalen uit het scholingsbudget. Of, maar dat zou een vergaande verandering van de Werkloosheidswet betekenen, mijn buurjongen werknemer betaalt minder WW-afdracht. Beter geschoold betekent immers betere employability en dus een lager risico voor een beroep op de WW. Netto houdt hij zo meer salaris over. Misschien toch iets om met z'n allen over na te denken, want verleiden aan de keukentafel lukt niet.

ⁱ <https://talentinderegio.com/>

ⁱⁱ ([Dashboard - Opleidingsniveau - Groningen \(cijfers.info\)](#))

ⁱⁱⁱ ([Neemt een leven lang ontwikkelen onder werkenden toe? | Arbeidsmarkt in kaart: Wel- en niet-werkenden – editie 3 - SCP](#)).

^{iv} Eerde, W. van & Thierry, H. (1996) Vroom's expectancy models and workrelated criteria: A meta-analysis. *Journal of Applied Psychology*. 81(5):575-586.